

45418

Prof. Dr. J. J. van der

**DE
THEORIE VAN HET
SYNDICALISME
MR CLARA WICHMANN
1920**

OVERNOMMEN UIT DE N. AMSTERD. 1821
AUSGEGEVEN IN OPDRACHT VAN DEN
BOND VAN REVOLUT. SOC. INTELLEC
TUELEN BIJ DE ADMINSTR. VAN

DE NEDERLANDSE AMSTERDAMMER AMSTERDAM
21 CONSTANTIJN HUYGENSTR. 79 TEL. 2 5814

I. Ontstaan en karakter van het syndicalisme

Voor de meesten van hen, die het syndicalisme niet van dichtbij kennen, is dit een vakbeweging: de *onafhankelijke* vakbeweging, in tegenstelling tot de z.g. *moderne* vakbeweging, maar anders niet. Dat het syndicalistisch beginsel veel meer inhoudt dan het organisatieprincipe van een vakbeweging, dat het eigenlijk een heele maatschappij-beschouwing en een methodiek van den revolutionairen strijd onvat, gaat aan de meesten, althans in Nederland, voorbij.

En daardoor wordt verkleind de beteekenis die, in het verleden, het syndicalisme voor den groei van het revolutionair socialisme gehad heeft, en onderschat de beteekenis die het, zijn oorspronkelijke beginselen volgende, voor de toekomst hebben kan.

Het syndicalisme meer dan een vakbeweging

Het syndicalisme is, in Frankrijk, begonnen in de werkelijkheid der vakverenigingen, en de theorie is pas later daaruit opgegroeid¹⁾. Maar toen het eenmaal tot theoretische bewustwording gekomen was, toen stelden de syndicalisten hun actie voor *als protest tegen de verburgerlijking en verpolitiseering der sociaal-democratie*. Welk syndicalistisch geschrift uit het begin dezer (20ste) eeuw men ook opneemt — overal de bitterheid over de ontaarding van de socialistische beweging tot transigeerend partijpolitiek. Het gaat, zegt *Lagarde*, om „een renaissance van

¹⁾ Vandaar dan ook de dubbele beteekenis van het woord syndicalisme. In letterlijken zin beteekent syndicaat, gezamenlijke rechtspraak, ruime vereniging. In Frankrijk werden de vakverenigingen zoo genoemd. Vandaar dat aanvankelijk „le syndicalisme“ op de heele vakbeweging betide en dat zij, over wie in dit artikel gesproken zal worden, zich ter onderscheiding uitdrukkelijk „revolutionaire syndicalisten“ noemden. Later werd het echter meer en meer gebruikt om onder „le syndicalisme“ alleen de eigen theorie van de revolutionaire vakbeweging, alleen het revolutionair syndicalisme, te verstaan.

het socialisme¹⁾, want „het parlementair socialisme is een van de steunende bestanddeelen van den staat geworden”¹⁾. Het syndicalisme stelde zich tegenover de parlementaire sociaal-democratie zoowel wat doel, als middel, als beginsel betref. *Doel*, omdat het niet wilde de verovering van de staatsmacht, maar de vernietiging ervan en overdracht van de regerende functies aan de vakbeweging²⁾. *Middel*: omdat het, in de plaats van de actie door gekozen vertegenwoordigers, propageerde de directe actie van het proletariaat zelf. *Beginsel*: omdat het syndicalisme bewust on-democratisch was. „Democratisme en syndicalisme”, zegt Pouget³⁾, „zijn twee polen. Het eerste is de manifestatie van de onbewuste meerderheden, die, door het spel van algemeen kiesrecht, een bloc vormen om, krachtens het dogma van de volkssouvereiniteit, de bewuste minderheden te verstikken”. De historische beteekenis der vooruitstrevende minderheden, der energieke kernen, der „voortrekkers”, en het goed recht der minderheden in het algemeen, is dan ook telkens door de syndicalisten hoog gehouden.

Syndicalisme
en Anarchisme

In dit laatste klinkt, evenals in den afkeer van het parlementarisme en in het beginsel der directe actie, een anarchistisch element door, en het is bekend, dat verscheiden anarchistische leeringen van grooten invloed op het syndicalisme geweest zijn, en ook, in Frankrijk en Italië, vele syndicalisten en syndicalistische leiders uit het anarchistische kamp kwamen. (Niet allen: Georges Sorel, een der allerbekendsten, was Marxist en is zich steeds Marxist blijven noemen al neemt hij als zoodanig een eenigszins aparte plaats in). Maar het syndicalisme moet van het anarchisme wel worden onderscheiden: het gaat veel meer van de concrete

¹⁾ Syndicalisme et Socialisme. (Bibl. du mouv. socialiste I), avant-propos de Hubert Lagardette.

²⁾ Wij komen op dit vraagstuk nog terug: zie bl. 29.

³⁾ F. Pouget, La Conféd. Gén. du Travail. (Bibl. du mouv. proletarien II), p. 7.

organisaties van het proletariaat uit, houdt veel meer rekening met de economische werkelijkheid en met den klassenstrijd, dan de meeste anarchisten destijds deden, aan wie *Pelloutier*, één der hunnen, dan ook verweet, dat zij naast een prachtige literatuur slechts een vrij povere organisatorische werkzaamheid hadden geleverd ¹⁾.

Het revolutionair syndicalisme —, ontstaan in een tijd van ontgoocheling over de parlementaire sociaal-democratie en hare aanpassings- en onderhandelings tactiek, gevoed enerzijds door gedachten, afkomstig uit de anti-autoritaire helft der Eerste Internationale, anderzijds door de revolutionaire elementen uit het Marxisme ²⁾, — het revolutionair syndicalisme hield in een tijd van algemeene verburgerlijking en verdoezeling van tegenstellingen, van algemeene verheerlijking van „den geleidelijken en wettelijken weg”, hoog de vlag van den *onverzoenlijken klassenstrijd* en van de *directe actie*.

En dit zal zijn onvergankelijke glorie blijven. Er zijn er, die, in een overmatig historicisme, zeggen dat de moderne vakbeweging en de politiek van loven, bieden en onderhandelen *thans*, in dit revolutionair tijdvak, komt te falen, doch in het voorafgegaan tijdperk nuttiger geweest is dan de onafhankelijke vakbeweging, die dus meenen, dat het syndicalisme „destijds” ongelijk had. Maar hebben dan niet de feiten zelf van 1914 en daarna — en eigenlijk al velerlei feiten van vóór 1914 — aangetoond dat het syndicalisten goed gezien hadden, toen zij reeds „destijds” op de gevaren van de parlementaire actie en de onderhandelings tactiek wezen? Heeft de geschiedenis hen niet ten volle gelijk gegeven? Zij hebben gewaarschuwd tegen een socialisme, dat zich meer en

Revolutionair
karakter, tegen
soc. dem., pro-
paganda voor
principieelen
klassenstrijd en
voor directe
actie

¹⁾ *F. Pelloutier*, Lettre aux Anarchistes, opgenomen in zijn boekje „Le Congrès Général du Parti socialiste français”.

²⁾ Over Sorel's opvatting hiervan zie zijn boek: „La décomposition du Marxisme”.

meer uitsluitend ging instellen op de actie der gekozen vertegenwoordigers in het parlement, waarbij de massa's zelf passief bleven. Zij, de syndicalisten, hebben integendeel die massa's opgeroepen om niet alleen af en toe hun stem uit te brengen, maar om te zijn, naar het schoone woord van Pelloutier, „des révoltés de toutes les heures” — opstandigen alle uren van den dag —. Zij hebben hen opgeroepen om geen vrede te sluiten met de heerschende en bezittende klassen, maar om dezen, met hun stelsel: het patronaat, en hun beschermende nacht den staat, tot het einde toe te bestrijden. Zij hebben de dwaasheid aangevaard van de tactiek om zich voornamelijk in te stellen op onderhandelen met de heerschende klasse op economisch gebied (en hierin ligt een der groote punten van tegenstelling tot de moderne vakbeweging): „kan een prooi door onderhandelen iets van een ruifdier gedaan krijgen?”

Parlementarisme, „neutraal” en politiek

De afkeer der syndicalisten van de parlementaire actie¹⁾ kwam dus het voort uit Prinzipienreiterie, maar uit vrees voor innerlijke verwording van het socialisme wanneer al meer de actie voor het socialisme tot een actie van enkele afgevaardigden zou worden beperkt. Men verstaat hun standpunt volkomen verkeerd, wanneer men hen voor politiek *neutraal* houdt. Herhaaldelijk zijn zij tot groote massale stakingen overgegaan om politieke gevolgen — b.v. in Spanje de vrijlating der politieke gevangenen — af te

De „druk” van buiten

¹⁾ In dien tijd ging het steeds om de parlementaire actie der sociaal-democraten, die meenden in hoofdzaak langs den weg van de verovering der tegenwoordige staatsmachine door middel van het kiesrecht tot een socialistische organisatie der maatschappij te kunnen komen. De opvatting, tegenwoordig door communisten, christen-soc. en enkele andere rev. soc. groepen (de S.P. bijvoorbeeld) voorgestaan, om enkele zetels in het burgerlijk Parlement te aanvaarden, niet om hierin de macht te veroveren, maar om het als spreekruimte te gebruiken, was toen nog niet of nauwelijks naar voren gekomen. Een belangrijk deel der bezwaren van de syndicalisten slaat op deze laatste opvatting niet.

dwingen. Maar zij verkozen den *druk van buiten* boven de *onderhandeling van binnen*. Zij verkozen dit om tweeërlei redenen. Practisch: omdat zij telkens en telkens zagen, dat het eerste beter resultaten gaf. Voor zoover men dan nog, zoolang de kapitalistische maatschappij voortleefde, aan sociale wetgeving hechtte, bleek zij eerder onder den indruk van massale betoogingen of stakingen tot stand te komen, dan onder den invloed van, met burgerlijke autoriteiten beraadslagende, sociaal-democraten, die minister, of wethouder, of lid van officieele commissies waren geworden. („Rien de grand ne saurait sortir d'un mouvement ouvrier conduit par des politiciens", niets groots kan ooit groeien uit een arbeidersbeweging, die door politiekers geleid wordt, zeide Sord). Bovenal echter verkozen zij de directe, economische actie van het proletariaat-zelf om *principeele* redenen. Want het ging hun niet vooral om het „succes" van een oogenblik, maar om de onteigening der kapitaalbezittende klasse en het breken van den kapitalistischen staat. En de directe actie verscherpte en staalde den geest van strijd en offervaardigheid, verhoogde de zelfstandigheid en het menschelijk zelfbewustzijn, terwijl het overlaten aan onderhandelende volksvertegenwoordigers of vakverenigingsbestuurders de massa's deed voortleven in onverschilligheid en onderworpenheid. Prachtig komt de gedachte van de directe actie uit in het besluit, op het Congres van Bourges in 1904 genomen, volgens hetwelk, te beginnen met 1 Mei 1906, „*les travailleurs cessent d'eux-mêmes de travailler plus de huit heures*", de arbeiders zelf zullen ophouden meer dan acht uren te werken. Geen vragen om een 8-uren-wet, geen afdwingen van een 8-uren-dag door de staking zelfs, maar een rustig en waardig nemen van een werkdag van niet langer dan dat, door na die 8 uur naar huis te gaan. We leven nu in 1920, en nog is niet verwezenlijkt, wat de syndicalisten veertien jaar geleden als ideaal hebben gesteld. Maar tegen hun beginsel zegt dit niets. Niets groots is op aarde bereikt

De directe actie
en de acht
uren-dag

dan nadat er lang voor gestreden was; en de gedachte, toen door een bewuste minderheid uitgesproken, zal nog vele malen moeten worden herhaald — voor een wezenlijken en algemeenen 8-uren-dag eerst, voor een 6-uren-dag dan, — voor het niet meer zetten en drukken van leugenberichten en nationalistische artikelen, — voor het niet meer fabriceeren van munitie; — voor het inbezitnemen van fabrieken; — zal moeten worden herhaald op ieder gebied waar het proletariaat, zoodra het zich slechts bewust werd, *zinselve* te beslissen zou hebben, daar het immers „heel het naderwerk” kan doen stilstaan — om het, in dienst van een beter maatschappelijke orde, opnieuw in gang te zetten.

Wanneer we ons nu herinneren, dat Henri Polak onlangs in de „Hollandsche Post” (van 29 Mei 1920) aan de lezers van dat blad heeft medegedeeld, dat „de eerste en voornaamste taak der vakvereniging is *collective bargaining*, d.i. het onderhandelen met den werkgever omtrent de arbeidsvoorwaarden door de werkheden gezamenlijk, vertegenwoordigd door het bestuur hunner organisatie” — dan zien we, welk een diepe kloof er ligt tusschen deze opvatting van wezen en taak der vakverenigingen, en de opvatting der syndicalisten. Volgens deze laatste is die taak niet onderhandelen, maar strijden, en het doel niet het dragelijk maken van het kapitalisme, maar het verwezenlijken, met eigen handen, door eigen zelfstandigen groei, van het socialisme, desnoods door veel lijden heen.

De tactiek en de strijdmiddelen, die het syndicalisme tegen het patronaat en den staat heeft naar voren gebracht, (solidariteits- en sympathie-staking, boycot, label, sabotage, en bovenal: de algemeene staking), de interne organisatie der onafhankelijke vakbeweging, en hare plannen betreffende den overgang naar het socialisme zijn alle uit die zelfde opvatting en geindheid voort gekomen.

II. Strijd en strijdmiddelen.

De directe actie onderscheidt zich niet alleen daarin van de actie door gekozen vertegenwoordigers, dat zij door het proletariaat zelf in een strijd van alledag gevoerd moet worden en dus de praktische toepassing vormt van de beroemde woorden van het Communistisch Manifest, dat de bevrijding der arbeidersklasse het werk dier klasse zelf moet zijn, maar óók doordat het karakter, het tempo, de geest van die actie een andere is. De geest waardoor het syndicalisme in zijn eerste jaren gedragen werd, was er een van revolutionair élan, van spontane daadkracht, van gespannen toekomstverwachting; die der parlementaire sociaal-democratie en der moderne vakbeweging vooral één van wikken en wegen, overleggen en uitrekenen.

Terecht schrijft M. C. van Wijhe in de „Nieuwe Tijd“ van 15 Mei j.l., bl. 323, over „het materialisme, dat als gevolg van de revisionistische tactiek (verbeteringen, geen offers kostende strijd, praktische zaken-onderhandelingen met het kapitaal, passief houden der massa enz.) de arbeidersbeweging overdekte als een roetlaag“ De opstand van het syndicalisme tegen dit verstandelijke, rationalistische, materialistische in het verburgerlijkte socialisme en de verburgerlijkte vakbeweging, valt samen met de wijsgeerige crisis, waarin door Bergson in reactie tegen de verstandelijk-onderzoekende filosofie der laatste halve eeuw wederom allerlei „irrationale“ elementen, zooals intuïtie en impulsiviteit, werden naar voren gebracht¹⁾. De betekenis die élan en overgave, in het algemeen *emotioneele* factoren, naast en dikwijls boven factoren van inzicht en organisatie, in de geschiedenis van het socialisme en vooral in die der massale acties hebben gehad,

Het beginsel
der directe actie

Syndicalisme
en Bergson's
aansche philo-
sophie

¹⁾ Dit verband, door Sorel zelf reeds dadelijk gezien, is uitvoerig uitgewerkt door J. W. Scott (een tegenstander zowel van het syndicalisme als van Bergson) in zijn boek „Syndicalism and philosophical realism“.

loopt ook als een roode draad door mevr. Roland Holst's boek over de revolutionaire massa-actie heen. Tegelijkertijd had het stellen van „la volonté créatrice”, den scheppende wil, zooals dat door de syndicalisten gedaan werd, als beweegkracht in den bevrijdingsstrijd de beteekenis van een te boven komen van het afwachten van de mechanische „zelf-ontwikkeling der economische verhoudingen”, dat bij vele sociaal-democraten was gaan overheerschen en als alleen-wetenschappelijk gold.

Deze philosophische grondslag van het syndicalisme: het inzicht dat de mensch voor een zeer veel grooter deel bepaald wordt door impulsen dan door overwegingen, en dat het hoogste niet is de verstandelijke redeneering, maar een schoone en edele impulsiviteit ¹⁾ — deze philosophische grondslag komt tot uiting in de wensch, om de geheele arbeidersbeweging zóó te doen werken, zóó te organiseeren, dat daarin de eigen activiteit en impulsiviteit der persoonlijkheden een goeden ontwikkelingsbodem zou vinden, en komt tevens tot uiting in wat men heeft genoemd het catastrophaal karakter van den syndicalistischen klassenstrijd.

Terwijl het revolutionair tijdvak, waarin één tijdperk der menschelijke geschiedenis in een ander overgaat, in het Communistisch Manifest zoowel voor de geschiedenis van het verleden als voor die van de toekomst erkend en verkondigd was, werd deze „catastrophe” door de parlementaire sociaal-democratie meer en meer verloochend en zelfs belachelijk gemaakt. En toen de syndicalisten de algemeene werkstaking in hun vaandel schreven als het teeken bij uitnemendheid van de crisis, waarin de burgerlijke maatschappij zou te gronde gaan, toen werden zij gehand van burgerlijke, sociaal-democratische en moderne vakverenigingszijde, omdat zij, naar men zeide, meenden dat na

Gebruikelijke
verwijzen lagen
het syndicalis-
me

¹⁾ Op het verschil van oppervlakkige en diepe, of wel van chaotische en gerichte spontaneïteit kan hier niet worden ingegaan.

„den grooten Kladderadatsch” plots het duizendjarig rijk beginnen zou”).

Het is niet waar dat de syndicalisten geen grondgedachten hebben ontworpen aangaande den opbouw der socialistische productie en distributie, die *na* en reeds *in* die catastrofe begonnen moest; zij hebben integendeel reeds jarenlang de mogelijkheid van omzetting der vakbeweging tot leidster der productie onder de oogen gezien. De actieve, constructieve beteekenis van de algemeene staking heeft Griffuelhes al duidelijk geweten, toen hij schreef dat deze niet rust beteekende, maar *inbezetting* aller sociale rijkdommen door de arbeidersklasse en tewerkstelling daarvan voor het welzijn van allen.

Ook is het niet waar, dat de syndicalisten zich zóó uitsluitend op de algemeene werkstaking hebben toegespitst, dat zij alle andere strijdmiddelen „vergeten” hebben. De algemeene staking is voor hen integendeel alleen de laatste en opperste uiting van een ook in den kleineren strijd van alledag gevoerde tactiek. En wel deze.

Het *doel* der syndicalistische vakbeweging — wij zeiden het reeds in het eerste artikel — is niet het verwerven van verbeteringen binnen het kapitalisme, (wat natuurlijk niet wil zeggen, dat zij dergelijke verbeteringen *niet willen*, of er geen strijd voor voeren) noch het stichten van ziekte-, invaliditeits- en werkloosheidskassen, in het kort niet het dragelijk maken van het leven in de kapitalistische maatschappij, maar is de voortdurende en onverzoenlijke strijd tegen het kapitalistisch stelsel, tegen het loonstelsel, tegen den kapitalistischen staat, tegen zijn machtsinstrument: het leger. En als strijdmiddelen brengt het syndicalisme naar voren:

Het doel van
den syndicalis-
tischen strijd en
zijn strijdmid-
delen

¹⁾ Deze waanvoorstelling van den syndicalistischen gedachtegang heeft nog op 12 Juni 1920 in zijn rubriek Henri Polak aan de lezers der „Haagsche Post”, „het weekblad voor de betere standen”, voorgezet.

de staking, de boycot, het label, de sabotage, den druk van buiten op den staat, en ten slotte de *algemeene* staking.

De *staking* is door de syndicalisten nooit opgevat als strijdmiddel in een loonconflict alleen, maar altijd tevens als „een episode in den sociaalen oorlog” (Pouget). In zijn zeer belangrijk boek „Réflexions sur la violence”¹⁾ stelt Sorel, die den wijsgeerigen kant van het syndicalisme het diepst heeft uitgewerkt, „ldoor tweërlei strijd tegenover elkaar: den *materialistischen* strijd om iets te verkrijgen, en den *heroischen* strijd voor en vanuit de idee; en den eersten bestrijdt hij ten scherpste. Dit verschil brengt hij ook over op den strijd die in de staking tot uiting komt; vandaar dan ook dat de sympathie- en de solidariteitsstaking door de syndicalisten telkens zijn verkondigd en toegepast, en de loonstrijd minder naar voren werd gebracht dan de strijd tegen het kapitalisme, terwijl de moderne vakbeweging op deze punten steeds veel angstvalliger is geweest.

In den aanvang zijn er enkele syndicalisten geweest, die, in een overmaat van idealisme, geen andere staking wilden propageeren dan de *algemeene*, uit vrees dat anders de heele staking-idee in allerlei plaatselijke loonconflicten zou doodloopen. Maar al spoedig werd het duidelijk, dat de weg naar de *algemeene* staking juist leidde door de practijk en de oefening van vielerlei partiele stakingsbewegingen heen.

„De waardeering der staking als revolutionair strijdmiddel door de arbeiders”, zegt Pouget²⁾, „heeft onder den invloed van het syndicalisme groote verandering ondergaan. Zij wordt niet meer als een onvermijdelijk „kwaad” beschouwd... maar als het gelukkig bewijs van den groei van een geest van opstandigheid en als een eerste voor teeken van de ontdeining van het kapitaal”.

¹⁾ Overdenkingen over het geweld.

²⁾ „La Conféd. Gén. du Trav.”, p. 41.

De beide strijdmiddelen van *boycot* van slechte werkgevers en van *label*, d.w.z. het aanleggen van „witte lijsten” van werkgevers en winkeliers, die op betrekkelijk goede voorwaarden laten werken, richten zich over het algemeen tegen *individueele* patroons. Zij bedoelen de kracht der arbeiders als arbeiders en consumenten mede in dienst van den strijd te stellen. Voor *deze* strijdmiddelen echter — en vooral voor dat van label — geldt de tegenwerping, dat zij een twintig jaar geleden in Frankrijk en Italië nog wel materiële beteekenis mochten hebben, doch bij de steeds toenemende concentratie en organisatie der ondernemers deze meer en meer verliezen — waarmee nog volstrekt niet gezegd is, dat zij niet ook nu belangrijke *morele* beteekenis zouden kunnen hebben. Dit tegenargument geldt dan echter ook uitsluitend voor *deze* beide strijdmiddelen, waarlijk niet voor de overige strijdmiddelen van het syndicalisme, en het is al heel oppervlakkig wanneer men, zooals van „moderne” zijde telkens geschiedt, het syndicalisme als „verouderd” qualificeert, omdat het zich alleen zou richten tegen „zelfstandige werkgevers”. Wij hebben reeds gezien, dat het zich zeer nadrukkelijk en bewust richt tegen den burgerlijken staat als machtsinstrument der bourgeoisie en tegen het loonstelsel in zijn algemeenheid; wij zagen bij de bespreking van den druk-van-buiten op den staat (in het eerste artikel) dat het syndicalisme zich al vroeg van het karakter van den burgerlijken staat heeft rekenschap gegeven; en wie ter wereld zal willen staande houden, dat het strijdmiddel van de algemeene staking zich richt tegen individueele patroons?!

Maar meer dan dat. Het strijdmiddel van den boycott, het moge dan vroeger op kleiner schaal en tegen individueele patroons of kleine patroonsbonden zijn toegepast, kan in onze dagen groote, internationale beteekenis krijgen. Wanneer aan den oproep tot den internationalen boycott van Hongarije, tot dat de witte terreur

aldaar zal zijn geëindigd ¹⁾, gehoor wordt gegeven door de arbeidersbeweging der geheele aarde, dan zal dit een ontzaglijk voorbeeld van directe actie op internationale basis zijn en een schoone afsluiting van zich-tot-daden-omzettend medegevoel en solidariteit. *)

De *sabotage*, waaronder in het algemeen alles te verstaan is dat ertoe strekt de productie of den handel onwinstgevend voor den kapitalist te maken werd in allerlei vormen gepropageerd. Zij ging uit van de grondstelling „voor slecht loon, slecht werk“, maar werd later ook wel buiten verband met het loon als middel ter verzwakking van het kapitalisme verdedigd en toegepast. Zij duikt op in zeer pacifieke, niet van humor ontbloote vormen, die zelfs bij een burgerlijk consument nog wel zekere appreciatie zullen vinden; zooals deze, dat de winkelbedienden aan de kopers de volledige waarheid omtrent de door hen te verkoopen goederen openhartig medeelen (en de syndicalistische geschriften berichten, dat enkel de bedreiging met dit strijdmiddel reeds herhaalde malen tot verkorting van arbeidstijd aanleiding heeft gegeven); zij is op groote schaal toegepast in het zeer veel zelfbeheersching en intelligentie vereischend „lijdelijk verzet“ der Italiaansche spoorwegmannen, die na een verloren strijd alle reglementen zoo letterlijk opvolgden, dat de heele organisatie in de war liep; de sabotage deed zich ook als strijdmiddel tegen het telkens weer drukken van stukloos door de fabrikanten, zondra bij stukloos veel geproduceerd werd en de arbeiders dus naar het inzicht der

¹⁾ Afgedrukt in „De Arbeid“ 12 Juni 1920.

*) Sedert deze artikelen verschenen, is de poging tot boycot van Horthy-Hongarije mislukt. De gedachte van weigering van minnie-transport en dgl. blijkt echter meer en meer ingang te vinden. En Kropotkin roept op tot „een bond van alle syndicates der geheele wereld, die allen vereenigd ook gezamenlijk de wereldproductie van de tegenwoordige onderwerping bevrijden.“ (Zie zijn Brief aan de Arbeiders, o.a. gepubliceerd in De Vrije Socialist van 4 Aug. 1920).

fabrikanten „te veel” zouden gaan verdienen, in Amerikaanse fabrieken voor als het zgn. lijntrekken, d.w.z. stelselmatig beperken der productie door de arbeiders (er bestaat ook een stelselmatige beperking der productie door de fabrikanten of landbouwers, dewelke geen „lijntrekken” genoemd wordt); en een van de uitgangspunten van het Taylorstelsel was de strijd tegen deze gewoonte. En ten slotte kan de sabotage optreden in gewelddadige vormen, als de vernietiging van machinerieën, het onbruikbaar maken van spoorwegrails, en dergelijke. Voor dezen laatste vorm van sabotage, ook waar deze geen menschenlevens in gevaar brengt, geldt de bedenking, door mevr. Roland Holst in debat in een Haagsche verpadering geuit, dat zij over het algemeen een demoraliseerend strijdmiddel is, omdat hier licht de openlijke moedige actie door heimelijke anonieme daden vervangen wordt.

En dan ten slotte de *algemeene werkstaking*. Hoe weinig de eerste vertolkers van het syndicalisme deze als een plotselingen „Kladderadatsch” hebben beschouwd, hoezeer zij haar hebben gezien in verband met een lange voorafgegane strijdperiode, komt o.a. tot uiting in de woorden van Griffuelhes¹⁾: „Wij zeggen dat de strijd een dagelijksche moet zijn en moet uitgaan van de belanghebbenden. Er is dus, in onze oogen, een dagelijksche practijk, die gestadig toeneemt, tot het oogenblik waarop zij, gekomen tot de mogelijkheid van groote krachtsontploffing, zich vervormt tot een botsing, die wij algemeene staking noemen, en die de sociale revolutie zijn zal”²⁾.

Dat de syndicalisten reeds de gewone, partleele stakingen niet als noodzakelijk kwaad, maar als teken van groei propageerden, vond er zijn oorzaak in, dat zij zich stelden op het standpunt

De algemeene
werkstaking

- 1) Victor Griffuelhes, *l'Action Syndicaliste* (Bibl. d. mouv. prolétar. IV) p. 26.
- 2) Wij zouden tegenwoordig eerder zeggen: „inluiden zal”.

van den klassenstrijd, en dus in iedere staking liet antagonisme der klassen duidelijk geopenbaard en tot bewustzijn zagen komen. In de partieele staking zagen zij dus niet voornamelijk een middel om onmiddellijke lotsverbetering te bereiken, als wel een middel tot bewustwording van het proletariaat en tot opvoeding voor den socialistischen strijd.

Maar naast die „opvoedingstaak” hadden de stakingen toch ook voor den socialistischen strijd (dus afgezien van de tijdelijke lotsverbeteringen binnen het kapitalisme) een meer tastbare beteekenis, doordat zij, wanneer zij zich snel en in groote afmetingen herhaalden, een langzame verzwakking en ondermijning van het kapitalisme beteekenden.

Definitie van
„algemeene
werkstaking”

De algemeene staking nu voert deze *verzwakking* van het kapitalisme door tot *paralyseering, verlamming*. Van algemeene staking kan men dus spreken niet alleen wanneer geen enkele arbeider in een bepaald gebied, of in een geheele industrie, meer werkt, maar al wanneer een zoo groot percentage dier arbeiders staken, dat deze *verlamming* feitelijk bereikt is.

De algemeene staking — een strijdmiddel behoorend bij het moderne productieproces, en een typisch *economisch* (niet parlementair en niet militair) strijdmiddel tevens — de algemeene staking is niet door de syndicalisten „uitgevonden”; zij is reeds enkele malen gepropageerd in den begintijd van het hooftkapitalisme in Engeland; *toepassing* heeft zij, in verband met economische en geestelijke factoren, pas zeer veel later gevonden. Volgens mededeeling van Russell¹⁾ is zij het eerst naar voren gebracht door een aanhanger van Owen, genaamd Benbow, in 1831; in 1834 reeds vinden wij een besluit van „the grand National Consolidated Trades Union” tot een onteigenende algemeene staking „om aan allen de beste ontwikkeling hunner

¹⁾ Roads to Freedom p. 83 noot.

talenten en de voordeligste uiting van al hun vermogens te verzekeren" 1).

Het is duidelijk, dat hier reeds de algemeene staking in onmiddellijken dienst van den eindstrijd voor de socialistische maatschappij gedacht is: dat hier dus, in tegenstelling tot den barricade-strijd der burgerlijke (Fransche) Revolutie, een typisch-proletarisch strijdmiddel naar voren kwam. Geen wonder ook, dat dit het eerst in Engeland met zijn betrekkelijk reeds vergevorderde kapitalistische ontwikkeling geschiedde. „Maar de formulering is vaag”. Hoe kon zij anders zijn, in een tijd, die nog geenerle practijk van algemeene stakingen of van massa-stakingen had te zien gegeven! Zijn eerste uitingen niet altijd tot vaagheid gedoemd?

Maar erger dan dat: zij is „ideologisch”. En in het verdere verloop van de 19de en het begin der 20ste eeuw zien wij dan dat tot 1905, het jaar van de eerste Russische Revolutie met haar massale stakingen, toe, de idee van een algemeene staking als het voornaamste strijdmiddel der proletarische revolutie door *alle* niet-anarchistische en niet-syndicalistische socialisten, onverschillig of zij reformist waren of revolutionair, is — belachelijk gemaakt. We zeggen opzettelijk: „de algemeene staking als het voornaamste strijdmiddel der proletarische revolutie”, omdat daarnaast ook wel is sprake geweest van de algemeene werkstaking als wapen in den strijd om *politieke* rechten, om het kiesrecht bijvoorbeeld. Deze vorm van algemeene staking, voor Sorel een caricatuur van de wezenlijke, vond bij de officieele vertegenwoordigers der sociaaldemocratie een veel gunstiger gehoor. De partijdag te Jena van 1905 aanvaardde als verdedigingsmiddel van het algemeen kiesrecht in het Duitsche Rijk tegen een eventueele poging tot intrekking daarvan de massa-staking, maar het partijbestuur gaf aan dit

Bestrijding
(door socialist-
en) van de pro-
paganda voor
de algemeene
staking

1) Aangehaald in „The Economist”, March 27th, 1920, p. 696.

besluit naderhand den uitleg, dat het de massa-staking niet zou propageeren, maar alleen, wanneer zij tóch uitbrak, de leiding zou op zich nemen¹⁾; in de jaren na 1905 was herhaaldelijk sprake van een algemeene staking om in Pruisen het algemeene, gelijke en geheime kiesrecht te verkrijgen; en in Zweden is in 1902 een algemeene staking ter verovering van het algemeen kiesrecht voorgekomen²⁾.

Heel wat slechter verging het de idee van een *tegen het kapitalisme zelf* gerichte algemeene werkstaking, een gedachte, die in den loop der tweede helft van de 19e eeuw telkens weer tot de „Bakoeninisten" werd naar voren gebracht, en door de Marxisten bestreden.

Op het Congres der Eerste Internationale te Brussel van 1868 werd na veel debat een resolutie aangenomen, waarvan de slotsom luidt: „Het Congres raadt vooral de arbeiders aan om allen arbeid te staken in geval een oorlog in hunne respectieve landen zou uitbreken" ³⁾.

Volgens mededeeling van Mehring⁴⁾ vond Marx deze gedachte „Blodsinn".

Dezen term schijnt men ook in volgende tijden den meest treffenden te hebben gevonden, althans was in Duitschland in later jaren onder sociaal-democraten de woordverbinding „Generalstreik"

¹⁾ Zie over deese lijdensgeschiedenis A. Kleinlein, „Der Syndikalismus in Deutschland", in Jahrbuch der freien Generation für 1913, bl. 103 vlg. Onder meer had de Generalkommission der Gewerkschaften Deutschlands (moderne vakbeweging) voorgesteld, de propaganda der algemeene staking in de vakverenigingen te verbieden.

²⁾ Zie hierover „Les Lock-out et la grève Générale en Suède en 1909. Rapport de l'Office du Travail." Stockholm 1912, de blzn. 23—29 behandelende de staking van 1902 voor het algemeen kiesrecht.

³⁾ Volledige tekst der resolutie bij Guillaume, l'Internationale, Documents et Statuts, (Paris 1903). Deel I, blz. 68—69.

⁴⁾ Mehring, Karl Marx, eerste druk (Duitsche uitgave), blz. 409.

Generalblödsinn" (algemeene staking—algemeene nonsens) een gebruikelijke geestigheid.

Ook Engels sprak zich, blijkens citaat van mevr. Roland Holst op blz. 171 van haar „Alg. werkst. en soc.-dem." (verschenen 1906) en van Rosa Luxemburg op blz. 1 van haar „Massenstreik, Partei u. Gewerkschaften", in den „Volksstaat" scherp tegen de algemeene staking uit.

En in Frankrijk was het niet anders. Ook dáár vonden de syndicalisten, toen zij, lang nadat den Bakoeninisten het zwijgen was opgelegd, en twintig jaar ná het zooveen genoemde Congres van Brussel, voor het eerst wederom meer en meer het strijdmiddel van de algemeene werkstaking naar voren begonnen te brengen, de socialistten onder leiding van Jaurès tegenover zich.

En in Nederland — „het verhaal is eentonig" — werd Domela Nieuwenhuis om zijn voorstel van 1891, houdende dat het Congres te Brussel zou besluiten „dat de socialistten van alle landen een eventueele oorlogsverklaring beantwoorden zullen met een oproep tot het volk om algemeen den arbeid te staken" — zelfs door mevrouw Roland Holst¹⁾ destijds geminacht om zijn „absolute, methaphysische denkwijze... Zij (deze denkwijze) rekent niet met de vraag of het mogelijk is om den oorlog te verhinderen, doch stelt den wil gelijk met de daad en denkt dat het congresbesluit voldoende is om een wereldberoerende gebeurtenis te verwekken". (Zou D. N. dát gedacht hebben? Of van het congresbesluit hebben verwacht, dat het één van de vele factoren ter versterking en verduidelijking van den revolutionairen strijd zou zijn?).

En Gorter sprak in die dagen²⁾ zich zeer sceptisch over de

¹⁾ Blz. 180 van haar bovenaangehaald werk „Alg. werkst. en soc.-dem.", verschenen 1906.

²⁾ H. Gorter, Sociaal-Democratie en Anarchisme; uitg. zonder jaartal, vermoedelijk omstreeks 1904 geschreven. Zie vooral blz. 42—46.

algemeene staking, en afkeurend over de directe actie uit. Reformisten en revolutionairen hebben dus *destijds* de syndicalistische propaganda voor de algemeene werkstaking bestreden. Waarom deze oude koeien uit de sloot worden gehaald, waar toch Gorter en mevr. Roland Holst tegenwoordig heel anders tegenover de algemeene staking staan, en mevr. Roland Holst (zie boven blz. 8) geheel anders over de betekenis der spontaneïteit is gaan denken? En terwijl mevr. Roland Holst en Rosa Luxemburg de eersten waren onder de marxisten, die omstreeks 1905 een kentering in de opvattingen inluiden en in *bepaalde situaties* de algemeene staking als belangrijk strijdmiddel erkenden? Om tweeërlei redenen. In de eerste plaats omdat, waar tegenwoordig ook de revolutionaire communisten de algemeene staking met kracht propageeren, doch het syndicalisme telkens bestrijden en zelfs de historische betekenis ervan verzwijgen — in Duitschland nu onlangs o.a. in de beide brochures „Die syndikalistische Krankheit in der K. P. D.“ van Paul Fröhlich en „Syndikalismus und Kommunismus“ van F. Ilrandt¹⁾ — omdat daar noodig is wat Willem Kloos zou hebben genoemd „een daad van eenvoudige rechtvaardigheid“: een herinnering aan het feit, dat zij, die tientallen jaren lang de massa's met de gedachte van de *algemeene werkstaking* hadden vertrouwd gemaakt, hierom ge-

¹⁾ In Wulffheim's „Betriebsorganisation oder Gewerkschaft?“ zijn syndicalistische elementen duidelijk merkbaar, toch noemt hij zelfs het woord syndicalisme niet. De onderscheiding tusschen de (door Wulffheim en andere leden der K.A.P.D. gepropageerde) revolutionaire bedrijfsorganisatie en de syndicalistische organisatie lijkt ons het best te zijn gekenmerkt in de woorden van Rucker: „De bedrijfsorganisaties der K. P. D., die thans nog alleen door de K. A. P. D. worden voorgestaan, zijn organisaties, volgens bedrijven opgebouwd, die aan den politieken invloed eener bepaalde partij onderworpen zijn. Dit onderscheidt hen van de organisaties der I. W. W., welke de overheersching der vakorganisatie door een politieke partij principieel afwijst.“

hoond zijn als „ideologen” en geminacht als „onwetenschappelijken”. Naar verhaald wordt, heeft Prof. Bolland eens gezegd, dat hij in de Amersfoortsche School voor Wijsbegeerte was „voorondersteld en — verloochend”. Met een variatie hierop zou men kunnen zeggen, dat in het revolutionair communisme, ten opzichte van de algemeene werkstaking en de propaganda er voor (die nu door de S.D.A.P.ers op dezelfde wijze wordt gehoord als vroeger allen de syndicalisten hoonden), het syndicalisme voorondersteld is maar verloochend wordt.

Maar ook, omdat deze heele zaak een veel dieper kant heeft. *Inderdaad: het ging in die jaren om een strijd tusschen „wetenschappelijken” en „ideologen”.*

Niet natuurlijk in dien zin, alsof de syndicalisten werkelijk zo naïef, zoo abstract, zoo metaphysisch zouden zijn geweest als zij werden voorgesteld. Men behoeft slechts — om een der meest bekende leiders van het syndicalisme te noemen — de bladzijden 31—35 van Griffuelhes' „Action syndicaliste” na te slaan, *die geheel empirisch zijn*, geheel berusten op verbandleggen met de feitelijke en telkens wisselende omstandigheden¹⁾; men behoeft zich slechts te herinneren dat de aldaar aangehaalde Guyot reeds in 1904 (dus vóór de ervaringen der Russische Revolutie!) er op wees, dat „algemeene stakingen in bepaalde bedrijven of gebieden aan de werkelijk-algemeene staking zullen voorafgaan en haar voorbereiden²⁾, om te begrijpen, dat ook hier de oude en eeuwig nieuwe geschiedenis zich voordoed,

Het verwijt van naïviteit en „ideologie”

¹⁾ In een voortreffelijk artikeltje, uitmuntend door diepte en fijnheid, in de „Revue Communiste” van Mei 1920, bl. 279 vigg. verschenen, waardeert de communist *Rapport* den syndicalist Sorel o.a., omdat „hij zich inspireert op de collectieve levenservaring” en altijd bered is, een vroeger verdedigd standpunt weer op te geven, dus als volkomen *ondogmatisch* denker.

²⁾ „Des grèves générales corporatives ou régionales la précéderont et la prépareront”.

*dat men den tegenstander veel eenvoudiger zag dan hij in werkelijkheid was. Maar dit alles daargelaten: het is wáár dat de syndicalistische geschriften en oproepen zich meer richten tot den wil en niet zóózeer door economisch-historische analyses uitmunten. En toch — we denken aan 1914, we denken aan het verloop der sociaal-democratie, en we vragen, of der syndicalisten „intuïtie”, de *veelgemaakte* die hen andere paden opdrong dan die van strakke organisatie en politieke strijd, hen niet de gevaren der sociaal-democratie *zeer juist en zeer vroeg* reeds heeft doen analyseren?*

Het zeer ernstige, zeer bedenkelijke in al die socialistische bestrijdingen van de syndicalistische propaganda voor de algemeene werkstaking is dit, dat hierin de stevige vakverenigingsorganisatie en het economisch-historisch wetenschappelijk inzicht *gesteld werden boven den revolutionairen, socialistischen wil*. „Gevaarlijke dromen” en „overspannen illusies” zonden de arbeiders van *„de verbetering hunner arbeidsvoorwaarden afhouden”*¹⁾. En in nagenoeg alle anti-syndicalistische geschriften van vroeger en later tijd vindt men een toon van laetdunkend beter-weten, van wetenschappelijke onfeilbaarheid tegenover die arme „naieven” en „achterlijken”, die de algemeene staking propageerden al vóórdat de situatie er rijp voor was. En de aangevallenen konden niet anders antwoorden, dan dat het toch van *grote betekenis was, wanneer vóór het intreden dier situatie de massa's met de gedachte der algemeene staking waren vertrouwd gemaakt* („familiarisē”) . . . Achteraf komt het ons voor, alsof deze opmerking zoo heel naïef en onhistorisch niet was. . .

¹⁾ De blz. 29—30 van mevr. Roland Holst's boek van 1906 zijn des te teekender voor de suggestie, die de sociaal-democratische dekwijze destijds over de geesten had, juist waar het hier geldt een vrouw die door haar geheele persoonlijkheid op den *juist* toch tot het erkennen van de intuïtieve en wilsfactoren in het maatschappelijk proces heeft moeten komen.

Dit element: het geestelijke, het wilselement, de beteekenis der bezieling, die een historische factor is, evengoed als een economische crisis dat is — dit element werd niet meegeteld.

De Russische Revolutie van 1905 kwam, voorafgegaan en begeleid door golven van massale en algemeene stakingen. En deze historische werkelijkheid deed eenige leidende geesten in de sociaal-democratie de oogen opengaan en andere inzichten omtrent de mogelijkheid en de beteekenis der algemeene staking uitwerken, dan tot nog toe in sociaal-democratische kringen waren gehoord. Nu zou men zoo hebben kunnen verwachten, dat, wanneer, zooals Griffuelhes het formuleerde, ook de sociaal-democraten ten slotte door de feiten zelf *gedwongen* werden om de algemeene staking te aanvaarden, — dat zij dan toen tenminste zouden hebben erkend, dat de syndicalisten toch zoo dwaas niet geweest waren en den toestand zoo onjuist niet hadden ingezien. — Maar niets hiervan gebeurde.

In hare uitvoerige studie „Massenstreik, Partei und Gewerkschaften“, verschenen in 1916, heeft Rosa Luxemburg aan de hand van de gebeurtenissen in Rusland de oude sociaal-democratische opvattingen omtrent de algemeene staking bestreden, de algemeene staking verdedigd en een diepgaande analyse van de geschiedenis dier jaren gegeven — een analyse van een historische scherpte als wij, dit zij onmiddellijk erkend, in syndicalistische geschriften niet hebben aangetroffen. In de eerste bladzijden van dit geschrift nu overlaadt zij de Bakoeninisten en syndicalisten met smaad en verklaart telkens opnieuw, dat dezen zich toch vooral niet moeten voorstellen, dat de Russische massa-stakingen een bewijs voor *hun* theorie zouden zijn. Want in Rusland deden zich die stakingen voor in verband met al de veelvormige economische gebeurtenissen, die zij beschrijft, en hetgeen geschiedde kwam dus heelemaal niet overeen met die „abstracte“ algemeene staking der syndicalisten.

De beoordeeling der algemeene werkstaking door de marxisten na de Russ. Revolutie van 1905

Het „wetenschappelijk constateeren van een historische noodzakelijkheid“

Wij vragen in de eerste plaats: heeft tot de factoren, die dergelijke massa-stakingen in Rusland mogelijk maakten, niet óók behoord de Bakoenistische en andere revolutionaire propaganda? Behooren de „ideologische“ factoren van propaganda en van het vertrouwd maken der massa's met revolutionaire gedachten niet mede tot de historische situatie?!

En daarnaast ligt de grondfout der al-te-wetenschappelijken in een grenzelooze overschatting van het vermogen althans der huidige menscheid, om van te voren met wetenschappelijke zekerheid te bepalen, of het juiste moment voor een staking of voor een revolutie gekomen is. Zóóver is „de sprong uit het rijk der noodzakelijkheid in het rijk der vrijheid“ nog niet gevorderd, dat men *a priori* zou kunnen uitsnaken, of een bepaalde daad, een bepaalde houding op een bepaald oogenblik „historisch noodzakelijk“ is of niet. Historische noodzakelijkheid constateeren kan alleen de geschiedschrijver *achteraf*; van te voren kan men niet, kan men nooit verder gaan dan te spreken van historische *waarschijnlijkheid*. Waaruit volgt, dat de groote (en ook de kleine) *beslissingen* genomen worden en *moeten* worden niet alleen op grond van inzicht van wat op dat oogenblik „historisch noodzakelijk“ is (want dit weet men niet), maar door een psychische „Gesamtverfassung“, de algemeene gesteldheid van een mensch of een menschengroep op dat oogenblik; en tot de momenten, die deze „Gesamtverfassung“ tot stand brengen, behoort onder andere óók het inzicht in wat historisch *waarschijnlijk* is, d.w.z. welke van de aanwezige *verschillende* mogelijkheden de meeste kans op verwerkelijking heeft, en wat de gegeven omstandigheden *vermoedelijk* vereischen. Maar nooit kan dit inzicht de eenige bepalende factor worden; geen mensch of klasse is willoos werktuig der historische noodzakelijkheid; hun wil en daad bepaalt zelfe weer mee den volgenden keten van oorzaak en gevolg. Het is de oude en toch telkens vergeeten waarheid, dat determinisme geen fatalisme is. —

Uit dit alles volgt allermint, dat de spontaneiteit en een gegeven revolutionaire spanning niet door inzicht (en door andere factoren) verdiept en veredeld kunnen worden; maar ~~Wij~~ wil het zeggen, dat tegenover hen, die het revolutionair-socialistisch gevoel en de groote strijdvaardigheid hebben weten te wekken of doen groeien, en die in een tijd van verburgerlijking en rationalisme een schoon en grootsch ideaal hebben hooggehouden, een andere houding past dan die van hoon over hun „ideologie”!

III. Interne organisatie en socialiseering van anderen op.

Dezelfde grondbeginselen, hetzelfde wezen, die de verhouding der syndicalisten tot de burgerlijke klasse, tot den staat en tot de parlementaire reformisten — kortom, die hun *strijd* kenmerken, vinden we ook in hun *interne organisatie terug*.

De Syndicalistische vakorganisatie

Daar is in de eerste plaats het federalistisch karakter

Federalisme

De tegenstelling van federalisme en centralisme dateert waarlijk niet van den strijd tusschen syndicalisten en sociaal-democraten, of een halve eeuw vroeger van den strijd tusschen Bakoenine en Marx, maar is een „eeuwige” tegenstelling die in telkens andere vormen, aldoor terugkomt.

Uitternaard zijn noch centralisme, noch vrijheid der deelen in uiterste consequentie denkbaar. Geen gemeenschap is bestaanbaar waarin alles van uit één punt zou zijn geregeld, omdat daar binnenkort de samenstellende deelen zouden zijn afgestorven en dus onbruikbaar geworden. Omgekeerd is bij den huidige stand van techniek en productiewijze onhoudbaar een zoo ver doorgevoerde losheid der deelen van elkander, dat er niet ten aanzien van tal van belangrijke takken van bedrijf (transportwezen, grondstoffenvoorziening enz.) eenige regeling vanuit een middelpunt zou bestaan. Anders gezegd, het gaat ook hier alweer niet om een absolute tegenstelling, maar om een verschil in graad, in

accent: de vraag is niet, of men in het geheel geen centraal verbond wil, maar of men de regeling vanuit een centraal punt in het algemeen *voorop zet* en als normaal en wenschelijk beschouwt, of wel *zooveel mogelijk* de vrijheid en het zelfbestuur der deelen eerbiedigt en noodzakelijk acht. De vraag, wat men ten deze kiest, wordt zeker niet beantwoord op grond van de „gevaren“, die deze richtingen meebrengen; „gevaren“ immers hebben zij al te gader, gelijk er in het algemeen geen richting denkbaar is in deze „booze wereld“ zonder het „gevaar“, dat zij eenzijdig toegepast wordt; men kiest dan ook zijn richting niet om de „gevaren“ van de andere, *maar om het er in liggend beginsel*.

Om te beginnen kan dus zonder eenig bezwaar toegegeven worden, dat de autonomie der deelen hare gevaren heeft — gelijk omgekeerd uit het centralisme zeer groote en ernstige gevaren voortvloeien. Maar toch moet hier al dadelijk tegen het veel voorkomend misverstand worden gewaarschuwd, *als zou federalisme beteekenen vrijheid der deelen zonder meer*. Het wóórd zelf zegt 't al anders; het gaat om een *federatie*, een *verbinding* dus; van een versplintering in *losse* eenheidjes is dus geen sprake; het grondbeginsel van het federalisme is dan ook allerminst, dat de samenstellende deelen zoo weinig met elkaar te maken moeten hebben als de leeuwen der woestijn, die in afzonderlijke hollen wonen zonder „maatschappij“, maar dat de *federatie*, het *verbond* gevormd zij door *organisch samenhangende, zelfstandige eenheden*, die vrijwillig weer een gedeelte van hun zelfstandigheid ten offer brengen.

Is dan ook niet de arbeid der C. G. T. in Frankrijk, van het N. A. S. in Nederland, juist deze geweest, dat het te voren losse vakverenigingen *verbond*? verbond en organiseerde op tweërlei wijze: *plaatselijk* alle vakverenigingen eener zelfde gemeente, *landelijk* alle vakverenigingen van een zelfde vak?

Nu hebben we er al meermalen op gewezen, dat het syndicalisme

in den socialistischen strijd naast den economischen ook den psychischen factor sterk heeft doen naar voren komen; en wien het er niet alleen om gaat, of het in een bepaalde maatschappij of in een bepaalde strijdorganisatie „goed loopt”, maar ook, in hoeverre daarin een rijk en veelzijdig menschelijk leven mogelijk is, die zal vanzelf zich tot het federalisme wenden. En we voegen er aan toe, dat vermoedelijk, juist op grond van psychische eigenschappen die den meesten menschen eigen zijn, het ten slotte ook wel blijken zal, dat het zelfs „beter loopen” zal, waar aan kleinere kringen een betrekkelijk groote gelegenheid tot zelfwerkzaamheid en zelfbepaling wordt gelaten.

Wanneer alle andere richtingen hiertegen altijd een zelfde tegenwerping hebben, n.l. dat men op die wijze geen „macht” kan ontwikkelen, waarvoor immers „ijzeren discipline” zou noodig zijn, dan blijkt daaruit eenvoudig, dat zij psychologisch ten achter zijn, doordat zij meenen, dat nien menschelijke verhoudingen door middel van „macht” en „discipline” willekeurig zou kunnen regelen gelijk de stukken op een schaakbord; — een rest van de oude mechanistische denkwijze, die in philosophie, psychologie en opvoedkunde al lang is overwonnen, maar op het gebied van het maatschappelijk leven blijkbaar nog vrijwel heerschende is.

En daarbij gaan deze tegenstanders dan huns ondanks altijd nog uit van den ouden waan, als zouden „persoonlijkheid” en „gemeenschap”, „vrijheid” en „onderling verband”, tegenstellingen zijn, terwijl toch in de werkelijkheid geen persoonlijkheid zich kan ontwikkelen zonder aldoor te ontvangen van en te geven aan de gemeenschap, en geen gemeenschap dien naam verdient, die niet gevormd is door volgroeide persoonlijkheden.

„Iedere centralisatie kweekt onherroepelijk bureaucratie”, heeft Sorel gezegd. Waaruit volgt, dat iedere doórgevoerde centralisatie, iedere minachting voor de zelfontwikkeling der samenstellende

Daarlegenvoer
de ijzeren dis-
cipline

Niet het accent
leggen op ziek-
te- en werke-
loosheids-kas-
sen

deelen'), de kostbaarste goederen, de belangrijkste ontwikkelings-mogelijkheden van het proletariaat verstikt ter wille van het opportunisme van het oogeblik — anders gezegd, diens eerstgeboorterecht voor een schotel linzen prijsgeeft. Centralisme zal ten slotte altijd blijken verstarrend en dus conservatief te werken; vandaar Rocker's uitspraak: „wie revolutionair is, moet federalist zijn".²⁾ — Naast het federalisme, het zooveel mogelijk vrij laten van de samenstellende organisaties (een beginsel dat b.v. reeds in den naam Nationaal Arbeids-Secretariaat tot uiting komt), wordt de interne organisatie der syndicalistische vakbeweging gekenmerkt door haar geringschatting voor ondersteuningskassen, voor weerstandskassen, en haar strijd tegen vakbewegingsbureaucratie. Omdat het er voor de syndicalistische vakbeweging niet vóór alles om gaat, het lot van het proletariaat tijdens het kapitalisme te verzachten, omdat haar streven niet is, zich binnen de kapitalistische maatschappij huiselijk in te richten, maar om het kapitalistisch stelsel, het patronaat, den burgerlijken staat te bestrijden tot deze overwonnen zijn, daarom zocht zij haar kracht niet in ziektekassen, werkeloosheidskassen — zaken die in de katholieke, christelijke, neutrale en moderne vakbeweging veel meer op den voorgrond treden. Ook nog een andere gedachtengang versterkte de syndicalisten hierin: dat het niet zaak der vakverenigingen was, om de wonden te verbinden die door het kapitalisme geslagen waren; m.a.w. dat de burgerlijke maatschappij uit wier wezen de werkeloosheid voortvloeit, er voor te zorgen had dat in het onderhoud van de werkloozen op behoorlijke wijze werd voorzien. Maar de syndicalisten stonden hiermee alleen in de vakbeweging, en doordat de andere vakbewegingen (moderne,

¹⁾ Zoals b.v. in Gorter's „Sociaal-democratie en Anarchisme" en in F. Braudt's „Syndikalismus und Kommunismus" tot uiting komt.

²⁾ Die Prinzipienklärung des Syndikalismus, p. 20 (zie vertaling in „De Arbeid" van 28 Aug. 1920.)

christelijke enz.), die in getal sterkte overwogen, ten deze aldoor een andere gedragstijl volgden, is de tegenwoordige wettelijke werkeloosheidsverzekering zoozeer op de medewerking der vakverenigingen gebaseerd, dat ook de onafhankelijke vakbeweging zich niet heeft kunnen onttrekken. — Dit laatste is dus niet veroorzaakt door een tekort in haar beginsel, maar door de tegenwerking der overige vakbewegingen.

De tegenzin der syndicalisten tegen groote weerstandskassen voor geval van staking had zijn oorsprong in een anderen gedachten-gang, die er alweer onmiddellijk mee samenhang, dat zij op andere krachten bouwden dan de uitwendige en nauwkeurige welverzekerdheid van hun strijd. Het is alsof in hen opnieuw is opgeleefd de oude wijsheid, dat „waar eens menschen schat is, daar zal ook zijn hart zijn”; waar men zich met alle kracht toelegt op het verzamelen van groote stakingskassen, daar zal groeien een gestesgestedheid van angstvalligheid tegen iedere niet behoorlijk geldelijk „gegarandeerde” staking. De syndicalisten richtten hun apptl naar een andere zijde: zij beriepen zich op de *solidariteit* aller arbeiders, om elkander en elkanders gezinnen in geval van plots uitbrekende staking te steunen. Geschiedt dit, dan wordt mede door dezen steun iedere partieele staking tevens als het ware de staking van alle anderen.

Natuurlijk zou men een caricatuur van het syndicalisme maken door al deze gezichtspunten voor te stellen als starre regelen; natuurlijk gaat het hierbij niet om dogma's, maar om accent en richting; en het syndicalisme heeft er niet zoozeer bezwaar tegen, dat er weerstandskassen worden gevormd, als wel dat aan deze overmatige aandacht wordt gegeven en overmatig belang wordt toegekend. En ongeveer hetzelfde geldt voor hun strijd tegen de vakvereenigingsbureaucratie. De syndicalisten hebben van het begin af aan enkele gesalarieerde bestuurders, vrijgestelden, — in Frankrijk

Noch op groote
weerstandskas-
sen; liever ba-
roep op solida-
rititeit

Deze beginsel-
len niets als dog-
ma's op te
vatten

Strijd tegen
vakvereeni-
gingsbureau-
cratie

b.v. Pelloutier — gehad. Wat zij bestreden, was de gewoonte om gemakkelijk tot het benoemen van gesalarieerden over te gaan, zonder zich van de bezwaren daarvan rekenschap te geven, was de passiviteit en onverschilligheid der leden en de almacht der bestuurders. Prof. Mannoury heeft den term „Leiderslijden” uitgevonden, en inderdaad, de organisatorische instelling van de vrijgestelde bestuursleden had — als iedere organisatorische instelling — psychische gevolgen: de bestuurders werden „heeren”, die bij de burgerlijke maatschappij heel wat meer te verliezen hadden dan hun ketenen, en die dienovereenkomstig tot compromissen geneigd werden. Terwijl bij de leden de „discipline”, de veelverheerlijkte, werd ontwikkeld en bevorderd, doch initiatief noch kritiek werden gewekt.

Wat in de bezwaren der oorspronkelijke syndicalisten tegen gesalarieerden, tegen weerstandskassen, enzovoorts, belangrijk was, dat was de geest van verzet, van wezenlijke opstandigheid, van directe actie-van-allen, waaruit zij voortkwamen. En men moet wel een uitsluitend matter-of-fact mensch zijn, om voor het feit dat men óók bij de syndicalistische vakbeweging gesalarieerden en weerstandskassen aantreft, niets anders over te hebben dan een triomfantelijk „zie-je-wel”, en om voorbij te zien de *grootte betekenis, die hun standpunt voor de verlegging van het accent gehad heeft en nog heeft*. Wie alleen naar „het feit” oordeelt, ziet bij beide vakbewegingen, de moderne en de syndicalistische, gesalarieerde bestuurders, en concludeert, dat het syndicalisme zijn theorie niet heeft kunnen „volhouden” en dat die dus in zijn „uiterste consequentie” „onhoudbaar” is geweest; wie ook den geest en de gezindheid in aanmerking neemt, blijft er een zeer wezenlijk verschil in zien, of men gesalarieerden aanvaardt waar ze administratief onmisbaar zijn, óf dat men hen als essentieel bestanddeel vooropstelt en de discipline verheerlijkt als de socialistische deugd,

zoals dat in de moderne vakbeweging geschiedde en geschiedt.

Uit het feit, dat in het syndicalisme de aandacht van het politieke terrein naar het economische verplaatst werd, en het de beslissing over het socialisme niet verwachtte in het parlement, maar in den economischen strijd¹⁾, vloeit ook voort dat het van het begin af aan de „socialisatie” heeft voorgestaan langs een heel anderen weg dan dien der staatsocialisten. Wat de syndicalisten wilden, was de *socialiseering van onder-op*: regeling der distributie door de lokale eenheden der vakbeweging (de Fransche Bourses de Travail, de Nederlandsche P. A. S.sen) in overleg met de landelijke federatie, op den grondslag van inventarisering van het voorhandene en van een productie- en consumptie-statistiek, en organisatie der *productie* (met verdeeling der daarvoor noodige grondstoffen) door de landelijke industrie-federaties.²⁾

Aanvankelijk heeft men zich in syndicalistische kringen deze socialisatie van onder-op gedacht door middel van de vakverenigingen. Toch dook ook toen reeds op de tegenstelling van organisatie „par métier” (naar vak) en „par industrie” (naar bedrijf); en de Amerikaansche I.W.W., die zichzelf tot het syndicalisme rekent en er in elk geval nauw aan verwant is, heeft nadrukkelijk het industrial-unionisme gekozen en het oude trade-unionisme afgewezen. In de Russische revolutie heeft het Radenstelsel als fundamentele eenheid genomen het *bedrijf*, niet het vak. Wel mag niet worden vergeten dat in Rusland de vakverenigingen schaars en zwak waren vóór de revolutie, en de verhoudingen dus in dit opzicht niet gelijk aan die der westersche landen — maar we zagen

De socialiseering van onder-op: verplaatsing der aandacht van het politieke naar het economische terrein

Vakverenigingen, industriële organisatie Radenstelsel

¹⁾ Dit spreekt tegenwoordig vanzelf, doch twintig jaar geleden was dit zoo klaarblijkelijk nog niet.

²⁾ Men vergelijke: R. Rocker, „Die Prinzipienklärung des Syndikalismus” (verscheen dit jaar in „De Arbeid” in vertaling), Barwich, „Das Rätesystem von unten auf”, K. Roche, „Zwei Sozialisierungsrägen”.

Onder de voorstanders v. h. Radenstelsel openbaart zich wederom een centralistische en een federalistische richting

De „kleinburgerlijke“ oorspr. v. Fransch en Italiaansch Syndicalisme

het de gedachte dat de organisaties naar bedrijven de cellen der toekomstmaatschappij zullen zijn en „de groepeeringsen van alle in één bedrijf tezamen werkende menschen de natuurlijke eenheden“¹⁾, — zoodat dus de man die in een textielfabriek de machines repareert bij de textielindustrie behoort en niet bij de metaalbewerkers — is ook buiten Rusland vanzelf naar voren gekomen. De strijdvraag „Raden“ of „vakverenigingen“ als regelende organen in het socialisme, is dus meer van technischen dan van principieel aard; wat wél principieel is, is de tegenstelling van beiden tot het staats-socialisme. De Radengedachte is aan het syndicalisme verwant, juist omdat dit de socialiseering door de arbeiders zelf, in onmiddellijk verband met hun arbeid, altijd heeft voorgestaan. Onder de voorstanders van het Radenstelsel begint zich echter een centralistische richting te openbaren, die in Rusland sedert het voorjaar van 1918 sterker werd en in Duitschland o.a. in den reeds meergenoemden F. Brandt (Syndikalismus und Kommunismus) tot uiting komt; in Brandt's theorie treedt alweer het kiesrecht in de plaats van het zelf-doen der arbeiders, alsof kiesrecht iets zou beteekenen wanneer door het stelsel van centralisme zelf de critiek sluimerend bleef.

Men is gewoon, met de syndicalisten af te rekenen door hen historisch te verklaren, door hun theorien in verband te brengen met het „kleinburgerlijk“ karakter van Frankrijk en Italië.²⁾ Deze

¹⁾ Vorschläge aus Holland, „Thesen über die Gewerkschaftsbewegung“ in „Die Komm. Internationale“, hrg. vom Westeuropäischen Sekretariat der Komm. Int., no. 45, 1920, blz. 16.

²⁾ Daar ook hier in Nederland het woord „kleinburgerlijk“ altijd als de meest afdoende bestrijding der anarchisten wordt becheuwd, zij hier even herinnerd aan het groote verschil tusschen de kleine burgerij in Frankrijk ontfreeds het midden der 19de eeuw, ten tijde van Proudhon, die nog een revolutionaire klasse was, en de tegenwoordige Nederlandsche kleine burgerij, die toch waarlijk van alle „anarchistische vrijheidsidealen“ volkomen verlaten is! Geen klasse in Nederland hangt zoo aan het gezag als de kleine burgerij

verklaring moge afdoende, dooddooende zijn voor enkele onderdeelen, voor het syndicalisme als richting in het socialisme geldt zij niet, omdat dit van dieper oorsprong is. Het *ontstond* in Frankrijk en Italië; maar het had *Europeesche* betekenis als reactie tegen de compromis-politiek der sociaal-democraten, tegen hun passief wachten op de zelfontwikkeling der maatschappij naar het socialisme henen, tegen hun mechanistische levensbeschouwing. „De oude sociaaldemocratische partijen”, schrijft G. L. in zijn artikel „Die moralische Sendung der Kommunistischen Partei”¹⁾, „... zijn in wezen zuiver burgerlijke partijen gebleven — compromis, kiezersvangst, goedkoope demagogie, intrige, strebertum en bureaucratie behoorden even goed tot hun kenteekenen als tot die der burgerlijke partijen . . . Een der gronden van het ontstaan en de aantrekkingskracht van het syndicalisme ligt zonder twiifel hierin: dat het de oude partijen zedelijk afwees.” Bovendien heeft het uitbreken der proletarische revolutie in Rusland, dat economisch „achterlijk” heette, ons wel doen zien dat deze samenhang van ontwikkelingsgraad van het kapitalisme en genaderd zijn tot socialisme zoo eenvoudig niet is als men vroeger dacht; alleen de S.D.A.P. beroept zich nog steeds op de „achterlijkheid” van Rusland. Meer dan dat: de strijd tusschen syndicalisten en sociaal-democraten had blijvender betekenis dan die van een botsing die zich éénmaal voordoet; terecht zegt Rucker, dat de strijd tusschen de autoritaire en anti-autoritaire socialisten in iedere phase in andere vormen opduikt. Telkens weer zien we het, dat de socialistische beweging in een bepaalden tijd vele kanten heeft (die *niet* elkaar in den tijd opvolgen, maar integendeel gelijktijdig aanwezig zijn), zooals een prisma vele vlakken; gelijk dan ook op het oogenblik filosofische

¹⁾ „Kommunismus”, Zeitschr. der Komm. Int. für die Länder Südeuropas, 1 Mai 1920, pag. 485—486.

stroomingen die onderling tegenstrijdig zijn (materialistische en idealistische, rationalistische en anti-rationalistische) in het socialisme tot uiting komen.

Samenvattend kunnen wij dus zeggen, dat het syndicalisme allereerst de beteekenis heeft gehad van waarschuwing tegen de verburgerlijking der sociaal-democratie. In de tweede plaats heeft het, in een tijd van rationalisme en mechanisme, den wilsfactor, de beteekenis van het psychische element in den socialistischen strijd, naar voren gebracht. Ten slotte heeft het nieuwe gedachten ingedragen in het socialisme en het met nieuwe inzichten verrijkt: denk aan de directe actie, aan de algemeene werkstaking, aan het verzet tegen de compromissen, aan de minachting voor de democratie (de heerschappij der onontwaakte meerderheid), aan de verplaatsing van het zwaartepunt van het politiek gevechts-terrein naar het economische.

Maar belangrijker dan dit alles dat zich zoo laat opsommen, was wat er van hen uitging: niet dat zij over élan en overgave *schreven*, maar dat zij die *hadden*, was het heerlijke. Zij, die aan de intuïtie weer beteekenis toekenden in de geschiedenis, zijn zelf het bewijs daarvoor geweest: intuïtief hebben zij gevaren en inzinkingen gezien en voorspeld, die aan de verstandelijken toen nog waren verborgen gebleven.

Eur juist hierom heeft het syndicalisme een heel andere en wildere strekking dan die van een vakbeweging, die ereis in Frankrijk ontstond. In het verleden bracht het, zegt Pelloutier, „un rajeunissement de la pensée socialiste,” een verjonging der socialistische gedachte; maar verjonging door de elementen van impuls, opstandigheid, vrijheidsdrang, eerbied voor de minderheden en vrije groepeerings, vertrouwen op solidariteit en spontane offervaardigheid, is blijvend noodig. En zoo hebben de kerngedachten van het syndicalisme blijvende beteekenis.

DE NIEUWE AMSTERDAMMER
WEEKBLAD VOOR DE MODERNE GEESTELIJKE
EN MAATSCHAPPELIJKE STROOMINGEN

REDACTEUR MR. H. P. L. WIESSING VASTE
MEDEWERKERS B. DE LIGT EN C. WICHMANN
PRIJS PER KWARTAAL 1.250 PER JAAR 4.50

LITERATUUROVERZICHT SYNDICALISME INDUSTRIAL-UNIONISM

Syndicalisme & Socialisme. (In Italië door Arturo Labriola. In Duitschland door Robert Michels. In Rusland door Boris Kritschewsky. In Frankrijk door Hubert Lagardelle; opstellen over „Les Caractères du Syndicalisme français“ door Victor Griffuelhes en over „Anarchisme et Syndicalisme“ door Hubert Lagardelle.) Emile Pouget, La Confédération Générale du Travail. L'Organisation, la tactique (l'action directe) les résultats. Georges Sorel, La décomposition du marxisme. Victor Griffuelhes, l'Action Syndicale. Le Parti Socialiste et la Confédération du Travail (Redevoeringen van Hubert Lagardelle, Jules Guesde en Edouard Vaillant op het soc. kongres te Nancy (1907). Ed. Berth. Les nouveaux Aspects du Socialisme. M. T. Lacroix, Les instituteurs et le Syndicalisme. G. Sorel, La Révolution dreyfusienne. P. Delesalle, Les Bourses du Travail et la C. G. T. Chr. Cornelissen, Op weg naar een nieuwe Maatschappij. A. van Emmenes, Onafhankelijke en „moderne“ vakorganisatie. L. Jouhaux, Le Syndicalisme et la C.G.T. (1920) (Een feitelijk overzicht). Victor Griffuelhes, Voyage révolutionnaire. Fernand Pelloutier, Le Congrès Général du Parti Socialiste Français (1899), précédé d'une Lettre aux Anarchistes, Pouget et Pataud, Comment nous ferons la Révolution. Pouget, Le sabotage. Pouget, L'Organisation du surmenage. Sorel, Matériaux pour une théorie du prolétariat. Sorel, Reflexions sur la Violence. Fernand Pelloutier, La Vie Ouvrière. Kinsky, L'Evolution du Syndicalisme. Rudolf Rocker, Die Prinzipien-erklärung des Syndikalismus. Rudolf Rocker, Zur Geschichte der parameisterlichen Tätigkeit in der modernen Arbeiterbewegung. Peter Barwich, Das Ratesystem von unten auf. Der kommunistische Aufbau des Syndikalismus im Gegensatz zum Partei Kommunismus und Sozialismus. Karl Roche, Zwei Sozialisierungsfragen. K. Roche, Organisierte direkte Aktionen. Peter Kropotkin, Gesetz und Autorität. Peter Kropotkin, Der Wollstand für Alle. John Graham Brooks, American Syndicalism. The I.W.W. W. W. Craik, Outlines of the History of the Working Class Movement. Brinsenden, The I.W.W. Daniel de Leon, Die Prinzipien-Erklärung der I.W.W. Grover H. Terry and B. H. Williams, The Revolutionary I.W.W. F. Wolffheim, Betriebsorganisation oder Gewerkschaft? K. Schroder and F. Wensel, Wesen und Ziele der rev. Betriebsorg. Lenin, Der Radikalismus, eine Kinderkrankheit des Kommunismus. Al deze werken zijn verkrijgbaar bij de

NIEUWE AMSTERDAMMER 26 CONST. HUYGENSSTRAAT 79 A'DAM

